

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.1. Filozofie školy

3.1.1. Úvod

V souladu s novými principy kurikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize), a zakotvenými v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Tyto dokumenty jsou vytvořeny na dvou úrovních – státní a školní.

Státní úroveň představují *Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP)*. Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek.

RVP vymezuje závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání.

Školní úroveň představují *školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP)*, podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách.

Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pedagogické i nepedagogické veřejnosti.

Pojetí základního vzdělávání

Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Je jedinou etapou vzdělávání, kterou povinně absolvuje celá populace žáků ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních.

Základní vzdělávání na 1. stupni

- usnadňuje svým pojetím přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání,
- je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka (včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami),
- vzdělávání svým činnostním a praktickým charakterem a uplatněním odpovídajících metod motivuje žáky k dalšímu učení,
- vede žáky k učební aktivitě, k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodné cesty řešení problémů.

Základní vzdělávání na 2. stupni

- pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní samostatné učení a utváření takových hodnot a postojů, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování,
- vede k zodpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností občana našeho státu i Evropské unie,
- je ve svém pojetí budováno na širokém rozvoji zájmů žáků, na vyšších učebních možnostech žáků a na provázanosti vzdělávání a života školy se životem mimo školu,
- využívá náročnější metody práce i nové zdroje a způsoby poznávání
- zadává komplexnější a dlouhodobější úkoly či projekty a přenáší na žáky větší odpovědnost ve vzdělávání i v organizaci života školy.

Základní vzdělávání na 1. i 2. stupni vyžaduje *podnětné a tvůrčí školní prostředí*, které stimuluje nejschopnější žáky, je povzbudivé pro žáky méně nadané a chrání i podporuje žáky nejslabší a zajišťuje, aby se každý žák prostřednictvím *výuky přizpůsobené individuálním potřebám* optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělávání.

K tomu se vytvářejí i *odpovídající podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.*

Přátelská a vstřícná atmosféra vybízí žáky ke studiu, práci i činnostem podle jejich zájmu a poskytuje jim prostor a čas k aktivnímu učení a k plnému rozvinutí jejich osobnosti.

Hodnocení výkonů a pracovních výsledků žáků musí být postaveno na plnění konkrétních a splnitelných úkolů, na posuzování individuálních změn žáka a pozitivně laděných hodnotících soudech. *Žákům musí být dána možnost zažívat úspěch*, nebát se chyby a pracovat s ní.

Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání. V základním vzdělávání se proto usiluje o naplňování těchto cílů

- umožnit žákům osvojit si strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení
- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů
- vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých
- připravovat žáky k tomu, aby se projevovali jako svěbytné, svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňovali svá práva a naplňovali své povinnosti
- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací, rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám, učit je žít společně s ostatními lidmi
- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností aktivně se aktivně podílet na životě společnosti.

3.1.2. Výchovné a vzdělávací strategie školy

Přijetím nového školského zákona, který mimo jiné ukládá školám vypracovat vlastní ŠVP podle Rámcového vzdělávacího programu (RVP), byla odstartována aktivita škol, kterou se začal postupně realizovat program tvorby školního vzdělávacího programu.

Proklamovaná větší samostatnost škol s otevřeným tvůrčím prostorem má za cíl podpořit vypracování takového ŠVP školy, ve kterém by se odrážela také určitá odlišnost či specifické pojetí vzdělávání na dané škole.

Tato myšlenka je jistě velmi pozitivní, kdyby nebylo tolik závazných obsahových, časových a výstupních limitů, které RVP předkládá. Chápeme smysl a účel závaznosti RVP. Je vlastně základním vzdělávacím normativem všeobecného vzdělání pro veškerou populaci, která základním vzděláváním v základní škole povinně projde. Na střeních školách se potom s některým předmětem resp. vzdělávací oblastí nemusí setkat. Tímto ovšem nezůstává pro školy mnoho prostoru na originalitu. Vytvářet násilně odlišnosti či specifika vzdělávání na

naší škole nám nepřipadá jako ta správná cesta. Při hlubším zamyšlení nad cíli základního vzdělávání nám vyplývá jeho hlavní podstata - učit se pro život.

V RVP jsou vzdělávací obsahy a časové dotace jasně vymezeny (12 disponibilních hodin ze 122 hod. na 2. stupni, 9 disponibilních hodin ze 118 hod. na 1. stupni). Proto si ani tak neklademe otázku co učit, **ale především jak učit**, aby výstupní míra získaných všeobecných schopností (kompetencí) žáka na konci základního vzdělávání splnila očekávaný základ a východisko pro celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu.

Vzdělávací obsah v ŠVP je rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory. Obsah vzdělávacích oborů je školu rozčleněn do vyučovacích předmětů a je případně doplněn v učebních osnovách podle potřeb, zájmů, zaměření a nadání žáků tak, aby bylo zaručené směřování ke klíčovým kompetencím (*z jednoho vzdělávacího oboru může být vytvořen jeden nebo více vyučovacích předmětů nebo jeden předmět integruje více vzdělávacích oborů*).

Tento obsah je tvořen očekávanými výstupy a učivem. V rámci 1. stupně je vzdělávací obsah členěn na

- 1. období (1. – 3. ročník), výstup je orientační, **nezávazný**,
- 2. období (4. – 5. ročník), výstup je stejně jako na konci 9. ročníku **závazný**.

Očekávané výstupy mají činnostní povahu, jsou prakticky zaměřené, využitelné v běžném životě a ověřitelné.

Učivo je strukturováno do jednotlivých tématických okruhů (témat, činností) a je prostředkem k dosažení očekávaných výstupů. Učivo svou informativní a formativní funkcí tvoří nezbytnou součást vzdělávacího obsahu. Jeho vymezení v RVP je školou rozpracované do jednotlivých ročníků nebo i delších časových úseků a v rámci ŠVP je učivem závazným.

Prostřednictvím obsahu vzdělávacích oborů je žák veden k dosažení cílového zaměření dané vzdělávací oblasti, což mu v konečné podobě umožňuje dosáhnout klíčových kompetencí.

Cíle základního vzdělávání jsou v obecné rovině rozčleněny

- **na cíle vzdělávací (poznávací) a s nimi spjaté dovednosti a kompetence** žáků, které vytváří pevnou soustavu klíčových poznatků významných pro poznávací a praktické činnosti, rozhodovací, vyhodnocovací a orientační kompetence ve stávajícím i budoucím životě,
- **na cíle výchovné (hodnotové), orientované k formování osobnostních rysů a mravních vlastností žáků**, jež se vztahují k mravním hodnotám, k základním hodnotám společenského a občanského života i k hodnotám života individuálního. Promítají se do postoje a motivační sféry žáků, postupně ovlivňují jejich rozhodování a jednání a vytváření hierarchie životních hodnot, mezi které patří vztah k učení a celoživotnímu vzdělávání.

Splněním cílů v etapě základního vzdělávání získává žák klíčové kompetence

- *kompetence k učení*,
- *kompetence k řešení problémů*,
- *kompetence komunikativní*,
- *kompetence sociální a personální*,
- *kompetence občanské*,
- *kompetence pracovní*.

Kompetence k učení

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění kompetencí k učení:

- vedeme žáky k samostatnému získávání, třídění, zpracovávání a vyhodnocování informací vhodnými metodami
- umožňujeme žákům účast na soutěžích a celostátních testováních (SCIO – žáci 6. a 8. ročníků)
- zařazujeme do výuky zajímavé a motivující činnosti (soutěže, testy, hry)
- informace, které žák potřebuje k výuce systematicky opakujeme a procvičujeme
- umožňujeme žákům využívat zkušenosti z jiných předmětů

Kompetence k řešení problémů

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění kompetencí k řešení problémů:

- předkládáme žákům i takové úkoly, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům sami
- umožňujeme žákům vyhledávání a kombinování informací z různých informačních zdrojů
- klademe žákům problémové otázky a úkoly (Proč?, Vysvětl., Srovnej., Jak se liší?)

Kompetence komunikativní

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění kompetencí komunikativních:

- umožňujeme žákům vzájemnou komunikaci i komunikaci mezi sebou
- umožňujeme žákům interpretaci či prezentaci vlastních názorů, různých textů, obrazových materiálů, grafů a jiných forem záznamů (aktuality a referáty)

Kompetence sociální a personální

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění kompetencí sociálních a personálních:

- zařazujeme do výuky projektovou výuku (Den stromu, Ekologická olympiáda)
- vedeme žáky k posílení sebedůvěry a utváření pocitu zodpovědnosti za své jednání

Kompetence občanské

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění kompetencí občanských:

- dbáme na dodržování pravidel slušného chování
- zařazujeme do života školy aktivity reprezentující školu (sportovní, kulturní a ekologické) soutěže, projektové dny.

Kompetence pracovní

Všichni učitelé školy zařazují do výuky následující strategie vedoucí k naplnění pracovních kompetencí:

- vedeme žáky k odpovědnosti za svěřené pracovní pomůcky
- dbáme na dodržování bezpečnostních, pracovních a hygienických návyků (např. dodržování bezpečnosti a hygieny práce v odborných učebnách, na školním pozemku, při práci v terénu, na akcích pořádaných školou atd.)
- zařazujeme do výuky laboratorní práce a pozorování (přírodopis, fyzika, chemie, člověk a jeho svět), práci na počítači (informatika, občanská výchova atd.), práce v terénu (pracovní a

praktické činnosti, výtvarná výchova), exkurze (dle možností a nabídky všechny předměty) a projektové dny (Den stromu, Ekologická olympiáda).

Zaměření školy

je vyjádřeno ve strategii ŠVP, ve kterém je podtržena naše snaha o komplexní, sociálně, prožitkově, hodnotově, rozumově a pohybově vyvážené vzdělávání při zachování tradice, která se odráží v celkovém duchu školy i ve specifickém sportovním programu, který je v méně náročné formě přístupný všem dalším žákům školy a dle jejich zájmu a specifických potřeb je programem otevřeným.

Hlavní směry strategie vzdělávání:

I. Plně vychází z výše uvedeného pojetí a cílů základního vzdělávání, které se promítají do obsahu všech vzdělávacích oblastí, oborů event. předmětů učebního plánu ŠVP školy. Zde se cíle realizují a naplňují v různých proporcích, v různém pořadí významnosti a současně zde nabývají konkrétnější podobu. Tato konkrétnost se projevuje v očekávaných výstupech jednotlivých předmětů a je dále dotvářena v reálném a uceleném pedagogickém procesu podle daných podmínek práce učitele a ve vztahu k různým skupinám žáků i jednotlivců. Konečným výstupem jsou výše zmíněné kompetence.

II. Akcentujeme počáteční etapu naplňování cílů ŠVP, která probíhá na prvním stupni základní školy, neboť svým obsahem i způsobem výuky se zde buduje ucelený kulturní rámec pro další poznávací i osobnostní rozvoj žáků. V průběhu 1.- 5. ročníku pokládáme i základní kámen čtenářské i matematické gramotnosti a zavedením výuky cizího jazyku již od první třídy reagujeme na společenskou poptávku, která odráží současný celosvětový integrační proces.

III. Klade důraz na zdravý proces vzdělávání - zdraví člověka je v současnosti chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty, jako je styl života, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd. Zdraví je předpokladem pro aktivní a spokojený život, pro optimální pracovní výkonnost a pro důstojné stárnutí. Proto je také jednou z priorit celého základního vzdělávání.

- výchova ke zdraví je obsažena nejen ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a zdraví, ale promítá se do mezipředmětových vztahů na prvním i druhém stupni a do celého života školy (žáci se orientují v základních otázkách zdraví, zdravého životního stylu, rodinného života i v širších problémech mezilidských vztahů. Získané poznatky, dovednosti a především postoje žáků ke zdravému životnímu stylu, včetně uplatňování způsobů chování podporujících zdraví se citlivě posuzují a hodnotí, což umožňuje žáky motivovat k utváření pevných hodnotových postojů ve prospěch vlastního zdraví)
- součástí vzdělávací oblasti výchova ke zdraví je i problematika šikany a prevence násilí
- prevence úrazů a první pomoc - úrazy jsou preventabilní; aby se žáci mohli rozhodovat v zájmu podpory a ochrany zdraví (klíčová kompetence), je důležité poskytnout jim dostatek potřebných informací a zároveň vytvářet ve škole a při akcích organizovaných školou podmínky pro bezpečné prostředí. Prevence úrazů a první

pomoc je nedílnou součástí obsahu vzdělávání přiměřeně věku dětí na prvním i druhém stupni.

- další komponenty zdravého a harmonického rozvoje v průběhu základního vzdělávání
 - hygienicky vyvážené a nezávadné prostředí školy,
 - podnětná estetická úroveň prostředí tříd, školy, její poloha v areálu Čechových sadů jako komplexní projev působení na vnímání krásna, rozvoj ekologických a environmentálních hodnot,
 - vzdělávání v klidné a podnětné atmosféře postavené na základním partnerském vztahu učitel – žák – rodiče – skupina – třídní kolektiv – 1. a 2. stupeň s aktivním výstupem vně školy.

IV. Programově reaguje na nezbytnost rozvoje čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti

Gramotnost je chápána jako soubor vědomostí a dovedností nutných pro život dospělého člověka. Jejich získávání je celoživotním procesem, který probíhá nejen ve škole při běžné výuce, ale také při jednání s kamarády, s kolegy a s ostatními lidmi. Nemůžeme očekávat, že se patnáctiletí naučí ve škole všechno, co budou potřebovat v dospělosti. Potřebují pevné základy vědomostí v takových oblastech, jako je čtení, matematika a přírodní vědy. Avšak aby mohli pokračovat v rozšiřování svých vědomostí a dovedností v těchto oblastech ve skutečném světě, musí rozumět základním procesům a principům a umět je pružně používat v různých situacích.

Rostoucí role přírodních věd, matematiky a techniky v současném životě vyžaduje populaci dospělých, která umí nejen číst a psát, ale která je přírodovědně, matematicky a technicky gramotná. Jinak by nemohly být naplněny cíle osobního života jedinců, jejich zaměstnanosti a plnohodnotného zapojení do společnosti. *Slovy jednoho komentátora: "věda se díky svému pronikání do každodenního života moderní společnosti stává příliš důležitou, než aby mohla být ponechána pouze vědcům" (Zen, 1992, s. 20). "Jedinci, kteří nejsou schopni se kvalifikovaně rozhodovat, jsou mnohem zranitelnější při řešení problémů, které se týkají zdraví a životního prostředí, a je oslabena jejich dovednost vyrovnávat se s nárůstem techniky ve světě" (Galbraith, a kol., 1997).*

Stěžejní charakteristikou rozšířené definice "gramotnosti" v PISA je důraz na vědomosti, porozumění a dovednosti nutné pro efektivní uplatnění v každodenním životě. Úspěšné zapojení gramotného jedince do moderní společnosti vyžaduje ovládnutí základních vědomostí a dovedností.

a) Čtenářsky gramotný jedinec musí umět přečíst text, interpretovat význam slov a mluvnických struktur a pochopit alespoň základní význam. Avšak od čtenářsky gramotného jedince, který se chce úspěšně zapojit do společnosti, je vyžadováno mnohem více: dovednost číst mezi řádky, uvědomovat si kromě účelu textu i jeho adresáta, rozpoznat prostředky, které autor používá, aby přesvědčil a ovlivnil čtenáře, a vyčíst význam ze struktury a vlastností textu. Čtenářská gramotnost závisí na dovednosti porozumět velkému množství různých typů textů, interpretovat je a porozumět jejich významu v určité situaci. Požaduje znalost slov, dovednost dekodovat psaný text a pochopení gramatických struktur.

Čtenářská gramotnost vyžaduje kromě pochopení obecného významu textu i rozpoznání jeho kvality, ocenění autorova umu či dovednost text posoudit. Čtenáři mají pochopit strukturu textu, žánr a záměr autora. Musí umět sledovat postup argumentace, srovnávat a vyhodnocovat informace v textu, činit závěry, rozpoznat nosné informace, rozpoznat a ocenit ironii, metaforu a humor, objevovat nuance jazyka, rozpoznat, jak je text vystavěn, aby byl přesvědčivý a splňoval svůj účel, a dát do souvislostí to, co přečtou, se svými vlastními zkušenostmi a vědomostmi. Čtenář se také musí naučit posuzovat hodnověrnost toho co čte

pomocí informací z jiných zdrojů a zvažovat vnitřní logiku a soudružnost předkládaných myšlenek a informací.

Aplikovaná čtenářská gramotnost je definována jako dovednost číst různé školní a mimoškolní materiály tj. čtení pro osobní potřebu (osobní korespondenci, beletrii, biografie atd.), pro veřejné účely (oficiální dokumenty, veřejné informace atd.), čtení v zaměstnání a při vzdělávání (učebnice atd.).

b) Matematická gramotnost podobně závisí na osvojení základních matematických vědomostí a dovedností, které představují: znalost čísel a početní úkony, zacházení s penězi, základní představu o prostoru a o tvaru, o mírách, o neurčitosti, o růstu a o změně. Ale matematická gramotnost pro úspěšné zapojení jedince do moderní společnosti vyžaduje mnohem více: závisí také na dovednosti matematicky myslet a pracovat, umět modelovat a řešit problémy. Tyto dovednosti představují povědomí o možnostech a limitech matematických pojmů, porozumění matematické argumentaci a jejich posouzení, předkládání matematických problémů, výběr způsobů prezentace matematických situací a schopnost vyjadřovat se k materiálům s matematickým obsahem. Matematická gramotnost závisí na způsobilosti používat tyto vědomosti, porozumění a dovednosti v nejrůznějších osobních, společenských a pracovních situacích.

Matematická gramotnost představuje osvojení mnoha různých postupů. Důraz je kladen na dovednost analyzovat, odůvodňovat a srozumitelně sdělovat myšlenky při rozpoznávání, formulování a řešení matematického problému. Matematická gramotnost představuje myšlenkové dovednosti (např. rozlišení mezi různými druhy matematických tvrzení), argumentaci (např. sledování a hodnocení sledu matematických důkazů), modelování (např. převod skutečnosti do matematických struktur), formulaci problémů a jejich řešení, reprezentaci problémů (např. rozlišení mezi různými formami matematických situací), znalost symbolů, technické dovednosti (např. řešení rovnic), komunikační dovednosti a dovednosti používat matematické nástroje a prostředky

Aplikovaná matematická gramotnost je definována jako způsobilost aplikovat matematické vědomosti, dovednosti a porozumění v autentických situacích. Autentickou situací se rozumí situace, která je založena na opravdové zkušenosti účastníků v dané realitě světa. Důležitou částí definice matematické gramotnosti je aplikace matematiky v nejrůznějších situacích. Takové situace vznikají v osobním životě, ve škole, při práci a ve sportu (ve volném čase obecně), v obci a ve společnosti v rámci každodenního života nebo při řešení vědeckých problémů.

c) Přírodovědná gramotnost podobně závisí na osvojení základních přírodovědných vědomostí a dovedností. Tento základ vědomostí představuje porozumění stěžejním přírodovědným pojmům jako jsou potravní řetězce, zachování života, zachování energie, fotosyntéza, rychlost reakcí, přizpůsobivost, skupenství látek a dědičnost. Ale přírodovědná gramotnost pro úspěšné zapojení do moderní společnosti vyžaduje mnohem více: závisí také na schopnosti používat vědecké postupy a rozpoznat jejich možnosti a limity, určit informace nutné pro zodpovězení vědeckých otázek, vyjádřit, hodnotit a sdělit závěry. Přírodovědná gramotnost závisí na způsobilosti používat tyto vědomosti, porozumění a dovednosti v nejrůznějších osobních, společenských a pracovních situacích.

Přírodovědná gramotnost vyžaduje znalost přírodovědných fakt, termínů a pojmů a porozumění přírodním zákonům a principům.

Aplikovaná přírodovědná gramotnost je definována jako dovednost řešit problémy v situacích reálného světa, které se nás mohou týkat jako jednotlivce (např. jídlo a spotřeba energie), nebo jako člena nějaké společnosti (např. řešení zásobování vodou, nebo umístění elektrárny) nebo jako obyvatele Země (např. globální oteplování, vymírání druhů). Kontext,

ve kterém může být přírodovědná gramotnost aplikována, představuje jedince, jeho rodinu (osobní pohled), společnost (veřejný zájem), život na celém světě (globální hledisko), ovlivňuje vývoj vědeckých poznatků a podílí se na společenských rozhodnutích (vliv na historický vývoj).

d) Respektuje tradice a specifčnosti českého školství, které tvořily a stále vytváří charakteristickou atmosféru vzájemného soužití učitele a žáka v prostředí školy, kde kreativita je jedním ze základních prvků české školy.

e) Uchovává pozitivní zkušenosti ze vzdělávacího programu „Základní škola“, podle kterého doposud výuka běží ve všech ročnících mimo ročník 1. a 6.

f) Uchovává si svůj tradiční program sportovních tříd pro žáky sportovně nadané se zaměřením na lední hokej a plavání. Tento program je realizován v rámci volitelného předmětu Sportovní výchova, který je v nabídce 2.stupně od 6. ročníku buď pro celý třídní kolektiv nebo skupinu žáků daného ročníku. Vzdělávání sportovně talentovaných jednotlivců, kteří nejsou ve sportovních profilových třídách může probíhat podle individuálního vzdělávacího plánu.

g) Nabízí volitelné a nepovinné předměty či aktivity, které svým zaměřením

- **rozvíjí nadání žáků** – formou volitelných předmětů (Sportovní výchova, Pohybové nebo sportovní hry) a zájmových útvarů,
- **umožňují žákům hlubší či praktičtější vhled do poznatkové oblasti vybraného předmětu** – formou seminářů, cvičení, laboratorních prací v rámci předmětů, konverzací, případně nabídkou dalších volitelných předmětů,
- **vychází z potřeb životní praxe, celospolečenských požadavků nebo usnadňují profesní orientaci** – počítačová gramotnost, jazyková vybavenost,
- **umožňují pohybové vyžití a rozvíjí pohybové vědomosti, dovednosti a návyky jako kompenzační program negativních patologických jevů – pěstování zdravého životního stylu prostřednictvím**
 - volitelného předmětu Sportovní hry,
 - víkendových akcí pro žáky i rodiče, pořádaných pod patronací Sdružení přátel školy (SPŠ).

3.2. Obecně formulované výchovně vzdělávací formy a metody k plnění cílů vzdělávání a vytváření klíčových kompetencí

3.2.1. Organizační formy vyučování

Spojení organizačních forem s vhodnými metodami rozhodujícím způsobem ovlivňuje splnění cílů výuky.

3.2.1.1. Hromadná a frontální

Tato tradiční forma výuky je zvolena jako základní pro svou produktivnost. Lze při ní také dosáhnout velmi dobrých výsledků, zvláště pokud se jedná o měřitelnou úroveň znalostí a dovedností jednotlivých žáků. Rovněž náklady na ni nejsou velké. Jejím největším nedostatkem je, že žáci se často ocitají v roli pasivních příjemců informací a vykonavatelů pokynů, a proto musí vyučující vynakládat značné úsilí na udržení jejich pozornosti a na motivaci k učení. Z toho důvodu doplňujeme základní formu dalšími.

3.2.1.2. Diferencovaná

Tato forma využívá vnější i vnitřní diferenciaci. Vnější diferenciaci má podobu vytvoření profilových tříd na 2. stupni. Nejedná se o klasickou podobu diferenciaci, ale o snahu vytvořit homogennější třídy, a tím zvýšit efektivitu vzdělávání a zkvalitnit vyučovací proces. Žáci jsou začleňováni do tříd s určitým vzdělávacím profilem. Na vnější diferenciaci navazuje vnitřní, jež se realizuje různými podobami práce ve skupinách, příp. různou obtížností samostatných prací, domácích úkolů, formou zájmových kroužků a na 2. stupni volbou povinně volitelných předmětů.

3.2.1.3. Skupinová a kooperativní

Učení ve skupině umožňuje věnovat zvýšenou pozornost komunikaci a kooperaci žáků. Při kooperativním učení je tradiční soutěživost nahrazena spoluprací a důraz je kladen na vzájemnou komunikaci mezi žáky ve skupině i mezi skupinami. Učitel zaujímá roli koordinátora a poradce. Při kooperativním vyučování stráví žáci v činnosti přímo související s výukou více času než při frontální výuce. ŠVP počítá se zařazením této formy výuky na 2. stupni ve fázi procvičování a upevňování poznatků a dovedností, a to podle volby učitele a jeho osobního stylu práce. Na 1. stupni půjde spíše o přípravu komunikačních dovedností. Jsou to např. vnímavost, pozornost, správné pokládání otázek a formulování odpovědí, respektování práce druhých, základní návyky práce ve skupině apod.

3.2.1.4. Projektová

*Při projektové výuce žáci řeší určitý úkol komplexního charakteru (projekt), který buď přímo vychází z praktických potřeb, nebo je alespoň s praxí úzce spojený. Předložený úkol musí být pro žáky zajímavý a významný, aby se s jeho řešením identifikovali a se zájmem jej řešili. Z hlediska uspořádání projektu lze rozlišit **projekty individuální** (na svém projektu pracuje každý sám), **skupinové** (určené pro společnou práci skupiny žáků), **třídní** (na projektu pracuje třída jako celek) a **školní** (rozsáhlejší projekty pro celou školu). Žáci se učí spolupracovat, řešit problémy, je rozvíjena jejich tvořivost. Projektová výuka vede též k odpovědnosti, toleranci a podporuje vnitřní kázeň. Její nevýhodou je značná časová náročnost na přípravu i provedení. Vzhledem k výhodám i nevýhodám bude uplatněna tato forma doplňkově, a to na 1. i 2. stupni.*

3.2.1.5. Individualizovaná Přihlíží k individuálním odlišnostem žáků (mimořádně nadaných a handicapovaných), jejich různým dispozicím, zájmům a potřebám i jejich aktuálnímu duševnímu a fyzickému stavu. V této formě se počítá i s výukou podle

individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Práce podle IVP vyžaduje dokonale rozpracovaný obsah učiva ve vztahu k formám a metodám práce a k časovému rozčlenění.

3.2.1.6. Individuální *Při této formě učitel řídí činnost jednotlivých žáků při individuálním zadání činnosti. Každý pracuje individuálně. Individuální výuka se používá např. ve vzdělávací oblasti umění a kultura, při sportovní výchově, při plnění školní docházky zvláštním způsobem apod. Individuální výuka je běžná i při tzv. doučování.*

3.2.2. Metody používané ve vyučování

Metoda je cesta k dosažení stanovených výukových cílů a naplnění klíčových kompetencí. Jde o koordinovaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáka, který je zaměřen na dosažení učitelem stanovených a žáky akceptovaných výukových cílů. I když ŠVP ponechává volbu metod v kompetenci každého vyučujícího, na jeho zhodnocení konkrétní učební situace, zaměření vyučovací hodiny a tématu učiva, složení třídy i svých vlastních schopností, zkušeností a osobního stylu.

- učitel zadává učební úlohu, na kterou žáci neznají odpověď a musí se k ní na základě osobních aktivit za pomoci učitele dopracovat. Postupně se seznamují s jednotlivými fázemi řešení, a tak si zafixují algoritmus postupu
- učitel vyžaduje od žáků samostatné hledání řešení problémového úkolu
- učitel navodí vzájemnou komunikaci s žáky i mezi žáky navzájem při řešení didaktického problému
- učitel předkládá k řešení problémové učební úlohy na základě konfrontace vědomostí, dovedností, názorů a postojů žáků
- učitel prezentuje problém, na který každý z účastníků bezprostředně, bez jakýchkoliv dalších zábran či úvah reaguje. V následné fázi mají všichni aktéři povinnost podrobit jednotlivé reakce kritice. Postupně se touto cestou hledá optimální řešení.
- učitel vede žáky k samostatné prezentaci tématu nebo jeho prezentaci ve spolupráci s učitelem

3.2.3. Shrnutí

Tímto programem vstupujeme do života žáků naší školy s cíleným výstupním kreditem jedince, jenž získal základní všestranný rámec vědomostí, dovedností, návyků a postojů umožňujících základní životní orientaci, přiměřené zvládání běžných i zátěžových životních situací a vnímá vzdělání i další vzdělávání jako nezbytnost doby a podmínku úspěšné seberealizace a je sociálně rozvinut pro zvládání dalších životních rolí.

3.3. Zabezpečení vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i žáků mimořádně nadaných

3.3.1. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je zabezpečena v souladu s vyhláškou č.27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření (podle 16 školského zákona). Podpůrná opatření realizuje škola a školské poradenské zařízení. Podpůrná opatření se člení do pěti stupňů.

Podpůrná opatření prvního stupně – minimální úprava metod, organizace a hodnocení vzdělávání poskytována žákovi, u kterého se projevuje potřeba úprav ve vzdělávání a zapojení do kolektivu. Pro žáka může být vytvořen plán pedagogické podpory (PLPP).

- PLPP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími a za pomoci výchovného poradce
- PLPP má písemnou podobu, stanoví metody práce s žákem, organizaci výuky, způsob kontroly a hodnocení osvojení znalostí a dovedností žáka, použití pomůcek, způsob domácí přípravy apod.
- výchovný poradce zajišťuje pravidelnou komunikaci se zákonnými zástupci žáka a se školským poradenským zařízením
- pravidelně je vyhodnocována účinnost zvolených opatření školy

Pokud by k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačovalo poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola žákovi využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně – poskytují se na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zákonného zástupce žáka. Pokud to vyžadují speciální vzdělávací potřeby žáka, může být pro žáka zpracován individuální vzdělávací plán (IVP):

- zpracovává se na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonných zástupců žáka
- poskytuje se s informovaným souhlasem zákonných zástupců žáka
- IVP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími a za pomoci výchovného poradce
- IVP má písemnou podobu, obsahuje zejména metody práce se žákem, organizaci a podmínky výuky, způsob hodnocení žáka
- Výchovný poradce zajišťuje pravidelnou komunikaci se zákonnými zástupci žáka a se školským poradenským zařízením
- IVP je průběžně vyhodnocován třídním učitelem ve spolupráci se školským poradenským zařízením
- IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku

Při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je nutná úzká **spolupráce školy, žáků, rodičů a školského poradenského zařízení**. Rodiče jsou vedeni ke správným způsobům práce s dítětem (vytvoření klidné atmosféry, pochvala dítěte, motivace) a jsou seznámeni se zdroji informací. V rámci školy jde pak hlavně o spolupráci třídního učitele, ostatních vyučujících žáka, výchovného poradce a vedení školy.

3.3.1.1. Vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení

Žáky, u kterých se projevují příznaky některé z vývojových poruch učení, posíláme po dohodě s rodiči na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny. S těmito výsledky jsou následně seznámeni všichni vyučující žáka. Na základě vyšetření a doporučení PPP se společně s dětmi i s rodiči snažíme pracovat na nápravě poruchy, volíme individuální přístup v problémových oblastech výuky, vybíráme vhodný způsob kontroly výsledků i způsob hodnocení žáků.

Na 1. i 2. stupni pracují s dětmi odborně vyškolení pedagogové event. asistenti a využívají se možnosti, které nabízí integrace event. zohlednění žáka.

3.3.1.2. Vzdělávání žáků s poruchami chování

Jedná se o žáky hyperaktivní, popřípadě žáky s edukativními problémy, kteří nerespektují některé normy společenského chování, jsou nepřizpůsobiví, impulsivní a snadno unavitelní. Vzdělávání těchto žáků probíhá na 1. i 2. stupni školy formou integrace a ve spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou a s rodiči. Učitel společně s žáky stanovuje přesná pravidla chování a způsob komunikace s tímto žákem v rámci třídního kolektivu i mimo vyučování (systém motivačních pochval a trestů).

3.3.1.3. Vzdělávání žáků se zrakovým a sluchovým postižením

Vzdělávání žáků zrakově i sluchově postižených bude probíhat ve třídách na 1. a 2. stupni školy formou individuální integrace. Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd doplněného o individuální vzdělávací plány.

Podle stupně postižení bude požadována přítomnost asistenta pedagoga, který bude pomáhat žákovi či žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při komunikaci s žákem i při jeho komunikaci s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka. Rozvrh hodin a týdenní časové dotace pro daného žáka budou na každý školní rok zpracovány tak, aby byl naplněn učební plán daného ročníku.

3.3.1.4. Vzdělávání žáků s tělesným postižením

Vzdělávání žáků s tělesným postižením bude probíhat ve třídách na 1. a 2. stupni školy formou individuální integrace. Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd doplněného o individuální vzdělávací plány. Podle stupně postižení budou realizovány změny v učebním plánu týkající se tělesné výchovy, výtvarné výchovy, pracovních i praktických činností, případně i dalších předmětů.

Protože škola není bezbariérová, je nutné požadovat přítomnost asistenta pedagoga, který bude pomáhat žákovi (jednomu či více) při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při komunikaci s žákem i při jeho komunikaci s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka.

Stejně jako u žáků se zrakovým či sluchovým postižením bude i v tomto případě rozvrh hodin a týdenní časové dotace pro daného žáka zpracovány tak, aby byl naplněn učební plán daného ročníku.

3.3.1.5. Vzdělávání žáků s autismem

Jedná se o žáky s lehčími formami autismu (s autistickými rysy). Vzdělávání žáků s autistickými rysy bude probíhat ve třídách na 1. a 2. stupni školy formou individuální integrace. Individuální vzdělávací plány budou vytvořeny po konzultaci s pedagogicko-psychologickou poradnou. Učitel společně s žáky stanovuje přesná pravidla chování a způsob komunikace s tímto žákem v rámci třídního kolektivu i mimo vyučování.

Podle stupně postižení bude požadována přítomnost asistenta pedagoga, který bude pomáhat žákovi či žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, bude pomáhat učitelům při

komunikaci s žákem i při jeho komunikaci s ostatními žáky a také při komunikaci školy s rodiči postiženého žáka. Rozvrh hodin a týdenní časové dotace pro daného žáka budou na každý školní rok zpracovány tak, aby byl naplněn učební plán daného ročníku.

3.3.1.6. Vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

Mezi žáky se sociálním znevýhodněním (resp. žáky z odlišného kulturního prostředí) patří žáci se statutem azylanta (včetně cizinců žijících trvale v ČR), žáci ze sociálně slabších rodin a žáci s nařízenou ústavní výchovou.

Při vzdělávání žáků z odlišného kulturního prostředí je obvykle nejvýraznějším problémem špatná nebo nedostatečná znalost jazyka. Největší pozornost je tedy třeba věnovat jeho osvojení, nejlépe formou individuální pomoci ze strany pedagoga. Vhodné je zejména neustálého opakování, vysvětlování pojmů a procvičování učiva. V případě potřeby je možné žákům vypracovat individuální vzdělávací plán, případně zajistit specifické učebnice a pomůcky. Nelze opomenout ani spolupráci s rodiči dítěte a vhodným odborným pracovištěm.

Žáci z různých u nás žijících menšin jsou často hluboce ovlivněni svými rodinami a jejich kulturními tradicemi. Chování těchto žáků se může projevovat v odlišné hodnotové stupnici, stylu života nebo vztahu ke vzdělávání. Podobné projevy se mohou objevit i u žáků z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním a ekonomickým postavením. Tito žáci jsou často ohroženi sociálně patologickými jevy. V těchto případech je velmi důležitá úloha třídního učitele, výchovného poradce a preventisty sociálně patologických jevů.

3.3.1.7. Vzdělávání žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby. Pro tyto žáky je zapotřebí zvýšené motivace k rozšiřování základního učiva do větší hloubky především ve vyučovacích předmětech, které reprezentují nadání dítěte. To samozřejmě vyžaduje od učitelů náročnější přípravu na vyučování po odborné i pedagogické stránce.

Mimořádně nadaní žáci často projevují dobrou paměť, rychle chápou novou látku, uvažují logicky, mají zálibu v řešení problémových úloh, často mají dobré organizační schopnosti a svými znalostmi přesahují stanovené požadavky. Na druhou stranu není výjimkou, že vyniká-li žák v jedné oblasti, v jiné je často průměrný.

Nadané žáky vhodným způsobem zapojujeme do činností v hodině – umožňujeme jim dle možností předmětu individuálně pracovat s naučnou literaturou i na počítači, jsou jim zadávány náročnější samostatné práce a úkoly (problémové úlohy, referáty k probíranému učivu, zajímavosti atd.), při skupinových pracích mohou být pověřováni vedením a řízením skupin, mohou se účastnit soutěží a olympiád (zeměpis, dějepis, přírodopis, matematika, fyzika) a tím reprezentovat školu.

Na žáky s hudebním nadáním klade učitel vyšší nároky odpovídající jejich dovednostem a schopnostem – mohou doprovázet na hudební nástroj, předzpívat píseň atd.

Žákům výtvarně nadaným jsou zadávány náročnější práce, volí různé techniky, mohou se účastnit různých výtvarných soutěží.

Pohybově nadaní žáci jsou podporováni v rozvíjení všech pohybových aktivit, velké možnosti dalšího rozvoje mají především v ledním hokeji a v plaveckých sportech, ale i v dalších sportovních odvětvích. Žáci jsou zapojováni do sportovních soutěží v rámci školy i mimo ni. *U žáků vykonávajících sportovní přípravu, kteří dosahují mimořádných sportovních výsledků, může být odlišně upravena organizace vzdělávání. Specifikace úpravy je zpracována písemně, podepsána ředitelem školy a zákonným zástupcem. Pravidla hodnocení výsledků vzdělávání těchto žáků jsou uvedena ve školním řádu.*

Z hlediska osobnostní výchovy vedeme tyto žáky k rovnému přístupu k méně nadaným spolužákům, k toleranci, spolupráci, ochotě pomáhat a poradit ostatním.

Vzdělávání mimořádně nadaného žáka se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP):

- zpracovává se na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonných zástupců žáka
- poskytuje se s informovaným souhlasem zákonných zástupců žáka
- IVP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími a za pomoci výchovného poradce
- IVP má písemnou podobu, obsahuje zejména metody práce se žákem, organizaci a podmínky výuky, způsob hodnocení žáka, údaje o obohacení dílčích výstupů školského vzdělávacího programu nad rámec učiva vyučovaných předmětů a oblastí
- Výchovný poradce zajišťuje pravidelnou komunikaci se zákonnými zástupci žáka a se školským poradenským zařízením
- IVP je průběžně vyhodnocován třídním učitelem ve spolupráci se školským poradenským zařízením
- IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku

3.3.2. Adaptace nových žáků

K nově příchozím žákům je zpočátku přistupováno individuálně, je jim poskytnut dostatečný časový prostor k adaptaci v novém prostředí. Případné rozdíly event. nedostatky ve vědomostech, znalostech a dovednostech plynoucích z odlišností v obsahu vzdělávacích programů škol kompenzujeme individuálním přístupem pedagogů, konzultacemi a spoluprací s rodiči.